ÎMPĂRATUL ÎMPIETRIT

Era odată într-o oaste trei cătane. Ele era bătute și chinuite în toate zilele, pentru că nu putea face mustrul[1]. Un căprari mai milos le-au chemat într-o parte și li zise:

— Știți ce? Nu-ți fugi voi cu mine? Nu pentru mine, că mie mi-i bine aice, dară pentru voi, că iată cum vă chinuiesc și vă stropșesc în toate zilele, și tot nu puteți deprinde mustrul, și are să fie vai de capul vostru de veți rămâne încă mult aice în oaste!

— Foarte bucuroși! - răspunseră cătanele - Dumnezeu să-ți deie sănătate, pentru că tot se mai aflǎ câte-un suflet de om în oaste, care să se îndure de patimile și de suferințile noastre!

Cum era îmbrăcați de mustru, așa au șters-o pe nevăzute și s-au cam mai dus pin lume. Mergând ei amu cât au mers, au ajuns la o apă neagră, foarte mare, și văzând un pod de ceea parte, s-au rugat lui Dumnezeu să vie acel pod la dânșii, și au venit. Îndată s-au suit pe dânsul și au trecut de cealaltă parte, și apoi s-au dus și s-au tot dus peste niște câmpuri mari și au dat de o cetate împrejurată cu zid de piatră și cu porțile de piatră, și au venit la poarta cea mai mare și s-au rugat lui Dumnezeu să li se descuie poarta și li s-au descuiat. Cum au intrat înlăuntru, îndată li s-au încuiat poarta îndărăpt și au rămas așa închiși. Mergând ei pin cetate și-ncolo și-ncoace, au aflat toate împietrite, și curți și oameni și dobitoace și ierburi și toate câte numai se afla în cetatea aceea. Văzând ei această minunăție și poarta încuiată după dânșii, au zis cu jale:

— Hei! vai de noi! Aice o să perim, că încotro te uiți, nu-i nimică viu, toate-s de piatră!

Ei se mira foarte, pentru că nu știa ce să fie aceasta, și cum de sunt toate împietrite.

Îmblând ei în toate părțile pin cetate au dat peste o casă cu 12 chei în ușă, dară și acestea de piatră. Ei au privit

---

[1] Mústră, mustre, s. f. (Înv. și pop.) Exercițiu militar; instrucție, manevră.

mult la dânsele și după aceea au și descuiat ușa. Intrând înlăuntru, au aflat toate împodobite și mândre, dară ce folos, că era toate de piatră. S-au dus dintr-o cămară în alta, până ce-au venit într-o sală foarte mândră și frumoasă. Aice era niște mese întinse cu feli de feli de bucate pe ele. Ei s-au așăzat la una și dau să mănânce din bucatele cele gustoase, dară vai! că și ele era împietrite, măcar că-ți părea acuma aduse de pe vatră. Ce să facă ei, că-i curmase foamea de flămânzi ce era? Au prins să se roage lui Dumnezeu ca să-i scoată și din nevoia aceasta și să li deie ceva de mâncare. Dumnezeu li-au ascultat ruga și au grijit de dânșii. După ce-au ospătat bine, s-au sfătuit să străjuiască fiecarele câte-o noapte să vadă că ce-i aice.

În noaptea dintâi s-au pus o cătană de acelea de strajă și au rămas până spre miezul nopții. Atuncia au venit la dânsul o măgueață neagră și foarte fioroasă și se tot văria la el. El se ferește, se mai dă într-o parte; dară măgueața cea neagră tot la dânsul, tot la dânsul. Atuncia l-au împlut frica și au fugit la ceialalți în casă și le-au spus ce-au văzut. Ceialalți s-au cam spăriat deodată și s-au mirat, că ce să fie aceasta! A doaua noapte s-au așăzat altă cătană de strajă și când s-au arătat acea măgueață neagră pe la miezul nopții și se tot băga la dânsul, s-au înfricoșat foarte și au fugit și el la ceialalți abia apucându-și sufletul de spaimă. Tot așa au pățit și a treia cătană.

A patra noapte au sosit rândul căprariului. El s-au pus de strajă și când era amu spre miezul nopții, iarăși au venit acea măgueață neagră și se apropia spre dânsul. Căprariul au prins a striga:

— Cine-i?

Măgueața însă n-au răspuns nimică. El mai strigă, dar măgueața tace; el strigă la dânsa, ea tot tace. Atuncia au răcnit căprariul deodată:

— Stăi tu, măgueață neagră, ori duh necurat ce ești, că de nu mi-i răspunde-ndată, te-mpușc pe loc!

Acuma i-au răspuns măgueața zicând:

— Mă rog să nu mă împuști, că ți-oi spune ceva!

El însă i-au zis:

— Stăi pe loc și-mi spune de departe ce-mi ai de spus, că de nu, pe loc îți dau foc!

Măgueața s-au mai rugat să vie la dânsul ca să-i spuie de-aproape, pentru că-s lucruri tainice, dară el nu s-au învoit nicidecât. Pe urmă i-au spus ea de departe:

— Pe locurile acestea au fost o împărăție foarte mare. Împăratul era tare puternic și toate popoarele se temea de dânsul și i se închina lui. Văzându-se el temut și mărit de toți, au socotit că nu este altul mai mare și mai puternic decât dânsul în toată lumea și au început a nu ține samă nici de oameni, nici de Dumnezeu, și se împrotivia iui. Atuncia și Dumnezeu l-au pedepsit pentru mândria lui și l-au prifăcut pe dânsul și toată țara lui în piatră. Noi însă suntem patru fete de împărat, pe cari ne-au luat patru draci - cruce de aur în casă! - și acuma trebuie să li facem în toată luna câte doi copii, și vai de noi bietele! ce muncă și chin mai tragem noi de la dânșii! Ferească Dumnezeu și pe puiul de șerpe! Dară ia voi, precum sunteți patru, de veți vre, ne-ți scoate din mâna lor și veți învia și sufletele acestea împietrite, numai de-ți fi cu credință tare.

— Da cum să putem noi face un lucru ca acesta? - întrebă căprariul.

— Ascultă numai - zise măgueața cea neagră - noi om veni în patru nopți la voi și-om șăgui cu voi. Vă vom hărăți, vă vom vorbi și vă vom ademeni, dară voi să nu ni faceți nimică, nici să nu grăiți nimică cu noi, căci, cum îți călca sfatul acesta, îndată vă veți priface și voi în piatră!

După ce-au vorbit ea aceasta, s-au făcut nevăzută dinaintea căprariului.

Căprariul, cam înfierbântat cum era, au mers în casă și li-au spus și celorlalți soți, ce-au văzut el și ce i-au vorbit acea măgueață neagră. Cu toții și-au propus să urmeze sfatul ei. A doaua zi când au înnoptat, au ieșit căprariul afară de strajă și cele trei cătane au rămas înlăuntru. Așa

au așteptat ei până spre miezul nopții, când atuncia au venit acolo patru fete. Ele era negre ca și dracii. Trei din ele au intrat în casă la cei trei cătane, iară una au rămas la căprari afară. După ce s-au așăzat ele câte pe lângă unul dintr-înșii, au început a-i zădărî, a-i hărăți, a-i smomi să vorbească și să se apuce de dânsele, dară ei au răbdat toate, nici nu li-au grăit, nici nu li-au făcut nimica. Șăzând ele până într-un timp de noapte tot, nedându-li pace, văzură că nu isprăvesc nimica și s-au dus toate de la dânșii.

A doaua noapte au venit ele iarăși, dară acuma nu mai era de tot negre, ca mai năinte, ci fața li se făcuse albă și frumoasă cât tot de-a dragul să te fi uitat la ea! Și acuma au șăguit și i-au cosorât ele și mai tare, dară ei nu li-au răspuns nimică. Când li-au sosit timpul, numai ce s-au făcut toate nevăzute deodată.

A treia noapte au venit ele albe și frumoase pân' la brâu, și s-au pus pe lângă dânșii, încă cu mai tărie, ca să-i înduplece să grăiască cu ele, sau să li facă ceva, dară ei au rămas stătornici; niciunul nu s-au lăsat ademenit de vorbele lor cele dulci și de șăgile lor cele poznașe.

A patra noapte au ieșit iarăși căprariul afară de strajă, iar pe ceialalți trei i-au lăsat înlăuntru. Așteptând aceste trei cătane sosirea fetelor, s-au sfătuit între sine, ca în astă noapte să rumpă tăcerea și să vorbească cu dânsele, fiind ele acuma așa de frumoase și de drăgălașe, că ți se ducea inima după dânsele, când le vedeai. N-au întârziat mult și au venit și ele. Acuma era albe până la genunchi; mai trebuia încă noaptea aceasta, și atuncia le-ar fi fost scăpat din mâna dracilor și ar fi înviat și țara. Și acuma au rămas o fată la căprari afară și celelalte au intrat înlăuntru la cătane. Ele au început iarăși să șăguiască și să se hărățească, ca și mai năinte. Dară cătanele, pătrunse de frumusețea lor, au vrut să se culce cu dânsele, și au grăit. Atuncia îndată au împietrit ei pe pat. Iar ele s-au făcut toate negre. Ca fulgerul au ieșit ele la căprari și i-au zis:

— Vezi! așa v-ați ținut cuvântul? Acuma nu numai că iarăși ne-ați dat pe mâna dracilor, de la carii începurăți a ne scoate, ci încă s-au împietrit și soții tăi!

— Eu nu-s de vină! - răspunse căprariul - eu mi-am ținut cuvântul, și încă l-oi ține și mai alte patru nopți ca să vă scot!

— Hei! - ziseră ele - acuma-i pace de toți! Tu nu ne-i mai scoate! Dară de un ficior al tău om ave noroc. Deci dară, ieși din cetatea aceasta pustie și mergi la apa cea neagră; acolo îi afla un pod și îi trece pe dânsul. De ceea parte li întâlni un om, și te cere la dânsul peste noapte; el te-a primi bucuros. La acesta să te năimești pe un an; el are o fată, și ea a șăgui cu tine, a vorbi, s-a hărăți, dară tu să nu-i zici nimica de rău, nici să nu te anini de dânsa, că la anul te-i însura cu ea și-i face un ficior, și acela ne-a izbăvi pe noi!

După ce-au vorbit ele acestea, au pierit dinăintea lui și nu s-au mai arătat!

Căprariul au ieșit afară din cetatea aceea și s-au tot dus până ce-au ajuns la apa cea neagră. Aice au aflat podul acela și au trecut pe dânsul. Mergând așa pe lângă apă într-o parte, iată că au dat peste un om și i-au zis:

— Bună calea!

— Mulțămesc dumitale! - îi răspunse omul - da de unde ești, dragu-meu?

— Ia din lume, de la țara Neagră! - zise căprariul - și îmblu și eu numai izbindu-mă în toate părțile, ia ca un biet sărman!

— Ai tată? - îl întrebă omul mai departe.

— Zău, nu știu, căci așa m-am trezit de mic sângur sângurel, străin și fără de nime! - îi răspunse căprariul.

Omului i s-au făcut milă de dânsul și l-au îmbiat la sine peste noapte.

— Foarte bucuros! Dumnezeu să-ți de ie sănătate! - zise căprariul - că tot n-am unde să mân aiuria!

După ce-au venit acasă, au ospătat omul bine pe căprari

și pe urmă s-au mai dat la vorbă ba despre una, ba despre alta. În toate i-au plăcut omului căprariul foarte și l-au întrebat pe urmă, ori de nu s-ar năimi la dânsul? Căprariul, bucuros, au luat și s-au năimit pe un an de zile. El era foarte harnic și cuminte și se pricepea tare bine la orice lucru.

În anul acesta s-au întâmplat că omul a făcut mai multă strânsoare decât avea în toți anii de mai năinte, și-i mergea ales de bine. Când au fost la sfârșitul anului, s-au sfătuit omul cu femeia să deie fata după dânsul. Una că-i foarte harnic și cuminte și alta că și fata se cam trage după dânsul.

— Căci tot anul - zise omul - i-am văzut unul pe lângă altul și n-am auzit niciun cuvânt rău din gura lui, măcar că uneori îl zădăria ea prea tare: se vede dară că se lovesc amândoi și s-or învoi tare bine în viața lor! Noa! Ce socoți și tu, femeie, s-o dăm oare după dânsul?

Ea s-au învoit prea bucuroasă, pentru că nu o dată au fost privit și ea șăgile lor și au văzut că se au tare dragi.

După aceea au întrebat omul pe căprari, cum îi place în sat la dânșii și ori de nu s-ar căsători acolo. Căprariul i-au răspuns că toate-i plac foarte și că s-ar căsători și aice, că tot n-are ce să facă și încotro să mai meargă, numai dacă ar pute găsi undeva vreo fată care să voiască a merge după dânsul, că el n-are nimica, nici moșie, nici bani.

Atuncia-i zise omul:

— Hei, dragul meu! Nu moșia, nici banul nu face pe om, ci mintea și hărnicia lui! Și pe tine te văd și harnic și cuminte! De aceea știi una? De-ți place și de voiești, eu îți dau fata mea, și te-nsoară aice și te fă moșinaș în locul meu, că precum văd eu, te pricepi foarte bine în trebile casei și-i pute trăi în bine!

Căprariul n-au așteptat să-l mai îmbie și a doua oară, ci s-au învoit îndatamare, una că-i plăcea fata, și alta pentru că știa că ea îi ursita lui.

După aceea au adus părinții și pe fată de față s-o asculte

ce va zice și ea. Fata au primit măritișul acesta foarte bucuroasă, că prin aceasta își vedea împlinite numai dorințele sale.

Acum au început să se gătească de nuntă. Când au auzit oamenii din sat că cutare om își dă fata după un venetic, n-au vrut nicidecât să-l lase, ci-i zicea s-o deie după un moșinaș din sat, că doară se află și la dânșii flăcăi buni, după care și-ar pute mărita fata.

Văzând căprariul atâta împrotivitură, s-au dat deocamdată îndărăpt, dară nevrând părinții, nici fata altmintrelea, s-au învoit și oamenii, mai ales după ce s-au încredințat și ei că acest flecău, măcar că-i venetic, dară ține cu dânșii ca și cel mai bun flecău din sat, și că și de altmintrelea îi foarte de treabă. Deci cu învoirea tuturora s-au cununat căprariul cu fata omului și au făcut o nuntă frumoasă. La anul, nevasta căprariului i-au făcut un ficior cu părul de aur și cu picioarele de mărgăritari, pe la cântatul cucoșilor; în zori de ziuă l-au botezat. El au crescut așa de tare, încât pe-a prânz au zis către tată-său:

— Tată! Cumpără-mi carte, că eu m-oi duce la școală la învățătură!

Tată-său i-au cumpărat carte și l-au grijit de toate câte-i trebuia. Ficiorul au luat cartea și s-au dus la școală, numai rugăciunile Sfântului Vasile încă nu le știa, dară în doauă zile le-au învățat și pe acestea. Nici nu era de-o săptămână, și el știa toate, era învățat cumsecade. Îndată au întrebat de tată-său:

— Tătuță! Ce feli de cetate este ia acolo, pe dealul acela, peste apa cea mare?

Tată-său știa despre dânsul toate, pentru că-i împărtășiseră fetele cele patru, dară n-au vrut să-i spuie acuma și lui, socotind că nu li-a pute ajuta nimică, fiind încă crud la trup și brudiu la minte, și au prins a cârni și-n-colo și-ncoace. Dară ficiorul n-au încetat, ci au tot zbătut în tată-său ca să-i spuie ce cetate este aceea? Tată-său n-au avut, de la un timp, încotro, și i-au spus toate câte au știut

el despre acea cetate.

Auzind ficiorul aceasta, și-au luat cărticica subsuoară și s-au cam mai dus. După ce-au ajuns la apă, au văzut un pod de ceealaltă parte și au strigat pe dânsul să vie încoace, și podul l-au ascultat. Ficiorul s-au suit pe el și i-au zis:

— Să nu se afle, podule, că te clatini cu mine, că te tai îndatamare!

Podul i-au răspuns să nu aibă grijă, că nu s-a clătina, ci l-a trece lin de ceea parte.

El au ieșit bine la țărm și au venit până la poarta cetății. Cum au pus mâna pe poartă, îndată s-au și descuiat, și întrând în cetate, s-au dus până-n curtea aceea, unde fusese mai nainte tată-său cu cele trei cătane. Aice au îngenunchiat lângă o masă jos și au prins a citi, și citește și citește, până ce afară s-au făcu întuneric; apoi au aprins o lumânărică și au citit mai departe. Într-un timp de noapte iată că au sosit o mulțime de draci - cruce de aur în casă! - cu zicători feli de feli și au început împrejurul lui a zice și a cânta și a face un vuiet și niște grozăvii ca acelea, ca doară l-or abate de la citit, dară n-au putut nici într-un modru; el nu se uita nici într-o parte, ci ședea acolo și tot citia necurmat. A doaua noapte au venit încă mai mulți draci - Dumnezeu cu noi! - cu cuptioare de foc și cu o mulțime de lemne și tot îl înfricoșa că l-or arde, c-or turna jăratec peste dânsul, ba că l-or azvârli în cuptiorul cel de foc, ca să-l frigă acolo; ba că or face așa, ba pe dincolo cu dânsul. Dară el au rămas stătornic și au citit tot întruna fără ca să-și iaie ochii de pe carte!

A treia noapte au venit ucigă-i-crucea cu iadul întreg înaintea lui și cu înfricoșări și mai cumplite decât înainte, dar toate acestea n-au îngrozit pe voinic, nici nu l-au stingherit din citire; el au rămas totuna lipcă cu ochii pe carte. Deodată se fac ucigă-i-crucea nevăzuți. Voinicul rădică ochii de pe carte și se uită împrejurul său. Și ce minune! Toate s-au fost despietrit, toată cetatea și tot

ținutul ei, și toți oamenii și toate dobitoacele și toate ierburile au fost înviat! Și acele patru fete încă au scăpat curate și foarte frumoase din mâna dracilor.

Dimineața când au ieșit voinicul afară, au găsit toate vii. Toată cetatea foia de viață, ca cum cetățenii nici n-ar fi fost împietriți, unii mergea într-o parte, alții în alta, fiecare după trebile și trebuințele sale. De o parte de cetate bătea dobele să se strângă ostașii la mustru, și cum au auzit cătanele cele trei, cari înviaseră acum, sunetul dobelor, au socotit că le strigă și pe dânsele la mustru și, îmbrăcate cum era, au alergat îndatamare într-acolo, pentru că uitaseră acuma ce s-au fost întâmplat cu dânsele. După ce-au înviat împăratul, au venit iute și au îngenunchiat înăintea ficiorului, și au început a-i mulțămi pentru binele ce au făcut el cu țara lui și cu dânsul. Atunci ficiorul i-au răspuns aspru:

— Scoală de dinăintea mea, afurisitule și blăstămatule! și-mi spune cum de-ai putut tu, în orbia ta, să nu bagi în samă dorințile și trebuințile oamenilor. Și încă să te pui cu Dumnezeu în ceartă și așa să stârnești urgia lui asupra unei țări întregi și să osândești atâta lume și atâta amar de suflete! Ridică-te acuma de dinaintea mea și această pedeapsă să-ți fie învățătură pentru tine și pentru toți urmașii tăi din sânge în sânge!

Împăratul s-au sculat rușinat de jos și, luând coroana de pe capul său, au pus-o pe al ficiorului și i-au zis:

— Văd că ești mai cuminte și mai înțălept decât mine și că te pricepi mai bine ce se cuvine lui Dumnezeu și oamenilor, de aceea să-mi fii urmaș și să împărătești tu în locul meu!

Apoi l-au însurat cu fata sa cea mai mare și i-au dat toate în stăpânire. Pe celealalte trei surori le-au luat cele trei cătane, cari veniseră de la mustru acasă, și pentru că ele știa cum merg trebile în lume, s-au făcut de-acuma sfetnici la împăratul cest nou.

După ce s-au însurat ficiorul și au pus toate în rânduiala

cea mai bună, au trimes soli după tată-său ca să-l aducă la curtea sa. Dar el n-au vrut. Ficiorul au mai trimes de vro două-trei ori alți soli și mai mari, dar văzând că tot nu vine, au poruncit să facă un pod de aur de la curte până acasă la tată-său. După ce-au fost podul gata, s-au luat împăratul și împărăteasa și toți sfetnicii și curtenii săi și s-au dus cu toții la tată-său ca să-l roage să vie la dânșii și să petreacă apoi împreună. Abia acuma s-au înduplicat părinții împăratului ca să se strămute la curtea lui, pentru că s-au încredințat că-l poftește cu tot adinsul și din toată inima, și că și curtenii și sfetnicii lui îl doresc.

De aici înainte au trăit cu toții necurmat împreună, ințălegându-se foarte bine întreolaltă și lucrând cu toții, pe întrecute, pentru binele oamenilor din acea împărăție. Așa de bine trăia împreună, cât li ieșise vestea în lume, că împărăție mai bine întocmită și mai fericită nu se aflǎ alta!

Ion G. Sbiera,
Povesti poporale românești, 1886.